

# Motion till riksdagen

1989/90:Jo412

av Lars Norberg och Carl Frick

(båda mp)

Fiskodlingen i kassar

---

På senare år har intresset för fiskodling i s.k. kassar ökat starkt i takt med att det kustnära fisket alltmer försämrats. Försämringen, som yttrar sig i minskad tillgång på fisk samt en stor ökning av andelen sjuka fiskar, är när det gäller ål ibland rent katastrofal. Försämringen av det kustnära fisket har med all sannolikhet med den tilltagande nedsmutsningen av våra hav och sjöar att göra.

Man vet t.ex. att de syrefria, döda bottarna i Östersjön nu upptar en yta av 100 000 kvadratkilometer, eller ca 25 % av Östersjöns yta, och att de ökar år från år. Samtidigt minskar siktdjupet, vilket framgår av att blåstången numera växer endast ned till åtta meters djup mot tidigare 11 meter. Orsaken är främst utsläppen av kväve, fosfor och syreförbrukande substans, men andra miljögifter spelar förmodligen också en roll. Det gäller därför att minska utsläppen av dessa ämnen från alla källor som bidrar. För att återställa Östersjön skulle utsläppen av kväve behöva nedbringas till en fjärdedel och fosforutsläppen till en åttondedel. Då skulle man nå nivåer som överensstämmer med de av naturen givna. Östersjöstaterna har i en konvention åtagit sig att halvera sina utsläpp till år 2000. Detta är, som Greenpeace påpekat, helt otillräckligt och kommer att resultera i att Östersjön år 2000 är ett dött hav. Situationen i Kattegatt är likartad eller om möjligt värre.

Problemen gäller inte bara Östersjön i stort utan också i högsta grad de kustnära områdena, som ju drabbas först av utsläppen. Även här noteras ökande områden av döda bottnar. Situationen i Hanöbukten kan utan vidare betecknas som katastrofal, men också i Östergötlands skärgård är situationen alarmerande. Mätningar utförda av SMHI av pH-värde och bottenkvalitet bekräftar vad fiskare och allmänhet redan erfarit, nämligen att exempelvis Slätbaken är att beteckna som helt "död" och att samma sak gäller en betydande andel bottnar kring Norra Finnö. Innan man uppnått detta stadium noterar man på alla håll i de inre skärgårdarna kraftigt ökad växt av gulgröna alger på tång och vass.

Från regering och riksdag har utgått klara signaler att åtgärder snabbt måste sättas in för att rädda både Östersjön och Kattegatt. Algblomning och seldöd år 1988 blev kraftiga påminnelser om att haven är allvarligt sjuka. Det ställs nu allt hårdare krav på kommuner, industrier, jordbruk och s.k. djurfabriker att minska sina utsläpp av växtnäring och syreförbrukande material.

I detta sammanhang måste även fiskodling i kassar beaktas. Dessa kan jämföras med "djurfabriker" på land, med den skillnaden att när det gäller kasseodling så går 100 % av exkrementerna direkt ut i vattnet. En kasseodling på 10 ton per år bör därför från miljösynpunkt vara en betydligt allvarigare miljöbelastning än ett svin stall med 100 svin. Dessutom går en del av det proteinrika fodret också förlorat vilket ytterligare ökar utsläppen.

Enligt naturvårdsverkets skrift "Fiskodling" kan man räkna med att fosforutsläppen under odlings säsongen svarar mot 30 till 50 personekvivalenter per ton odlad fisk (personequivallent är det statistiska medelvärdet på en persons orenade utsläpp av hushållsvatten). När det gäller syreförbrukande material så kan man räkna med 70 till 180 personekvivalenter. Används s.k. våtfoder blir utsläppen 50 till 100 % större.

Om man anser fosfor vara det från miljösynpunkt mest belastande, betyder exempelvis en 150 tons fiskodling som den vid Lagnöströmmen i S:t Anna 4 500 till 7 500 personekvivalenter eller utsläppet från en stad med 45 000 till 75 000 invånare med 90-procentig rening. Fosforutsläppen blir ca två ton per år, vilket kan te sig obetydligt i jämförelse med de 80 000 ton som årligen tillförs Östersjön (och som borde nedbringas till 10 000 ton). Lokalt har dock utsläpp av denna storleksordning en påtaglig miljöeffekt, vilket noteras av de boende kring Lagnöströmmen. När det gäller Östersjön i stort så måste dessa utsläpp adderas till alla andra utsläpp från fiskodlingar runt Östersjön och blir då ej längre försumbara.

Vi vill också framhålla, att vi ifrågasätter om kasseodling av fisk kan betecknas som en samhällsnyttig verksamhet. Det krävs som bekant 1,5 till 2 kg torrfoder, svarande mot tre till fyra kg färskt fiskkött, för produktion av ett kg regnbågs lax. Fodret framställs vanligen av lodda från Norra Ishavet eller av fisk fångad vid u-ländernas kuster. När det gäller loddan håller den som bekant på att bli utfiskad. Man skyller den stora säldöden i Nordnorge på att loddan tagit slut och att sälarna simmar in i vikarna under sin jakt på föda och omkommer där. Likaledes har torsken minskat kraftigt sedan lodden utfiskats.

U-länderna, som ofta lider av proteinbrist, borde förmås att använda sin fisk för inhemska behov. Fiskodling är utan tvivel ett extremt slöseri med protein. (Samma anmärkning kan riktas mot vissa andra typer av djurfabriker.) Protein är som bekant det näringsämne som världsbefolkningen lider brist på. Saken blir inte bättre av att lax är en utpräglad lyxföda, där marknaden till stor del är beroende av restaurangernas representationsmåltider. Dessa är som bekant skattemässigt avdragsgilla i motsats till svenskens vardagsföda, som betalas med beskattade pengar, alltså en dold skattesubvention till en ekologiskt tvivelaktigt lyxkonsumtion.

Det yrkesmässiga kustnära fisket har ytterligare skadats av det för några år sedan införda fria fisket med handredskap, och om man vill stödja näringsverksamheten i skärgården bör man verka för en återgång till tidigare ordning. Om "hela Sverige skall leva" bör olika former av nyttigt verksamhet stödjas, och vi hoppas att länsstyrelserna vill verka för att sådan verksamhet som förbättrar miljön i skärgårdsområdena på alla sätt understöds. Hit hör olika former av husdjursskötsel i måttlig skala såsom fåravel, uppfödning av ungdjur, hållande av mjölkkor och biodling. Trädgårdsodling borde kunna

utvecklas om man satsar på att förbättra vattenförsörjningen. Till dessa verksamheter kan sedan knytas olika former av förädling av produkterna. Genom en levande skärgård med egen produktion och en god miljö blir skärgården också attraktiv för turism. Döda bottnar och övergödda, illaluktande stränder har motsatt effekt.

Om man trots ovanstående invändningar ändå anser att fiskodling bör förekomma, så anser vi att den bör bedrivas i dammar med kontroll och rening av avloppsvatten och recirkulation av huvuddelen av vattnet, så som exempelvis sker i Danmark.

När nu kraftåtgärder sätts in för att rädda både kustvattnen och haven i stort, får fiskodlingarna givetvis inte undantas. Om inte det naturliga fiskbeståndet skall dö ut, krävs nytänkande. *Vi kräver därför att inga nya tillstånd till kasseodling beviljas och att givna tillstånd omprövas inom en 10-årsperiod.*

## Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts.

Stockholm den 23 januari 1990

*Lars Norberg (mp)*

*Carl Frick (mp)*